

Stort og småt om husdyrgodkendelse

Winnie Heltborg Brøndum, Specialkonsulent

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

SEGES

Disposition

- Nye afstandskrav for kvægbrug med ny husdyrgodkendelse
- Kortgrundlag, hvad kan vi regne med?
- Ammoniak, støv og sundhed
- MST's arbejdsgruppe om vilkår
- Erfaringsudveksling om håndteringen af husdyrbrug med totaldepositionskrav

Ny miljøgodkendelse af malkekvæg

- Omregning 8 m²/ko, gammel til ny
- Ikke realiserede og/eller nye staldanlæg har i reglen 10 m²/ko – brutto.
- Medfører højere lugt-emission end ved gammel godkendelse
- Medfører også højere ammoniakemission, men her er beregningscentrum samtidig flyttet

Potentielt ammoniakfølsomme skove

Kortet er udarbejdet af Københavns Universitet i 2016 efter de kriterier der fremgår af bekendtgørelsens § 2 no. 3. og opdateret af miljøstyrelsen i 2019 i forhold til de nye Natura 2000 områder. På kortet vises de tre kategorier:

- Skove med en lang kontinuitet, som bygger på data fra Videnskabernes Selskabs kort over skove omkring 1780 kombineret med eksisterende skove. Arealerne kan have været skovdækket i mere end 200 år.
- Skove, der er vokset op af sig selv på et naturareal , som bygger på en analyse af § 3 beskyttede arealer, med et trækronedække på ned til 10-20 %,
- Skove med en score på mere end 13 i forhold til "high nature value", som bygger på kortgrundlag fra 2015 over områder med en høj natur score. Kortet blev lavet for at kunne prioritere indsatser i skove og danne baggrund for en planlagt feltkortlægning af naturværdier.

Miljøgis - husdyrregulering

Miljø- og Fødevareministeriet
Miljøstyrelsen

Husdyrregulering
[Læs mere i husdyrvejledningen](#) [Kontakt](#)

Afgrænsning af oplande til søer omfattet af skæ: 0/2
Kategori 1 natur: 0/2
Kategori 2 natur: 0/2
Kategori 3 natur: 0/1
Potentielt ammoniakfølsom skov: 3/3
Naturmæssig særlig værdifuld skov:
Naturlig tilgroet lysåben areal:
Gammel skovjordbund:
Husdyrefterafgrøder: 0/8
Marker: 0/1
Natura 2000: 0/1
Adm. grænser: 0/18
Ortofoto: 0/32
Historiske baggrundskort (SDFE): 0/5
Baggrundskort: 1/9

Søg sted

Gammel skovjordbund
 Gammel skovjordbund
Naturmæssig særlig værdifuld skov
 Naturmæssig særlig værdifuld skov
Naturlig tilgroet lysåben areal
 Naturlig tilgroet lysåben areal

© Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering, MST
Målforhold 1:1548091

KU-rapporten.....:

- *I løbet af 2016-2018 vil der blive foretaget en kortlægning og registrering af naturmæssigt særlig værdifuld skov efter Skovlovenes § 25 (såkaldt § 25 skov), baseret på en feltgennemgang af skovene. Kortlægningen af Kategori 3 - særlig værdifuld natur - bør således opdateres når den planlagte kortlægning af § 25 skov er afsluttet.*

UNIVERSITY OF COPENHAGEN

Københavns Universitet

Ammoniakkfølsomme skove – kortlægning og vejledning

Gundersen, Per; Johannsen, Vivian Kvist

Publication date:
2016

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

SEGES

Kortlægning af særlig værdifuld skov – på offentlige arealer!

Miljø- og Fødevarerministeriet
Miljøstyrelsen

Naturmæssigt Særlig Værdifuld Skov
[Kontakt](#)

1/1

1/1

0/1

0/5

1/18

10 km

ETRS89 ØST / Nord
608160,0 6191001,6
WGS84 Bredde / Længde
55° 51.8873' N, 9° 7.8228' E

© Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering, MST, © Naturstyrelsen

Målførhold 1:387022 Snap: Vælg tegneværktøj!

Kommunegrænser

- Kommune

Bevaringsværdigt egekrat

- Bevaringsværdige egekrat

Naturmæssigt særlig værdifuld skov på offentlige arealer (§25-skov)

- Skov med meget stor strukturel variation
- Skov med historiske driftsformer
- Blandskov og vådbundsskov
- Skov på særlig jordbund
- Bøgedomineret skov
- Egedomineret skov
- Skovfyr
- Anden løvskov

Ammoniak, støv og sundhed

SAMFUND

Nabo til svinefarm har gået til behandling i flere år: - De kan ikke finde ud af, hvad jeg fejler

Naboer til svineproduktioner mistænker, at den luft, de indånder, går ud over deres helbred. Forskning fra udlandet peger på, at de kan have ret.

Denne artikel blev første gang udgivet 6. oktober.

Den 23. oktober er artiklen blevet præciseret.

TV2 Nyhederne bragte i dagene 6. til 8. oktober 2019 en række indslag og artikler om mulige helbredsrisici ved at være nabo til store svinebesætninger. Dækningen tog blandt andet afsæt i forskning, som har vist, at beboere nær store svinebesætninger i bl.a. Holland oftere end andre lider af en række forskellige sygdomme.

Luften fra stalden og den gylle, der bliver opbevaret og spredt på markerne, indeholder en lang række skadelige stoffer, og det er de stoffer, som Tina Abrahamsen nu mistænker for at påvirke hendes luftveje.

'Stop svineriet' og 'Giv os Danmark tilbage'

- *Aktionen kommer efter Greenpeace har udgivet en dokumentar, hvor de har talt med en række naboer til svineproduktioner om de gener, naboerne lever med.*
- *Ifølge dokumentaren plages naboerne af hovedpine, kvalme, opsvulmede øjne, diarré og åndedrætsbesvær. De frygter, at de bliver syge af de mange kemiske stoffer, der ledes ud fra staldene.*
- *Greenpeace opfordrer til, at myndighederne iværksætter undersøgelser af de helbredsmæssige konsekvenser af at leve tæt på intensiv svineproduktion.*

"Der mangler dansk forskning om sundhedseffekten af de mange kemiske forbindelser, der siver ud fra landets omkring 3000 svinefabrikker. Det er paradoksalt, at Danmark som en af verdens store svineproducenter ikke har relevant forskning af, hvad der sker, når nære naboer udsættes for en blanding af stoffer som svovldioxid, metan, ammoniak og mercaptaner," siger Kristian Sloth".

SEGES

Stop svineriet. Aktivister fra Greenpeace var her til morgen i aktion på en stor svinefabrik, der ligger mellem Ringsted og Holbæk. Foto: Greenpeace

Vedr. case hvor nabo hævder at lungesygdom skyldes landbrug

- TV2 valgte at henvise til hollandske undersøgelser – begrundet med, at der tilsyneladende ikke er dansk forskning at læne sig op ad.
- Vi kan konstatere, at der i juli 2018 blev publiceret en dansk undersøgelse vedr. ammoniak påvirkning fra landbrug i forhold til risiko for at udvikle astma hos børn under 6 år, når familien boede tæt på et landbrug. Her blev ikke dokumenteret øget risiko, når der blev taget hensyn til at indrapportering mellem sundhedsregioner var forskellig.
- Ud fra den viden, vi i øjeblikket har i Danmark, er der ikke indikationer af, at der er forskel på sundheden, hvis man bor tæt på en svinefarm eller langt fra en svinebesætning.
- Koncentration af ammoniak i udeluft er typisk 10.000 gange lavere end den grænseværdi, der gælder for arbejdsmiljø (dvs. indeluft). Der vurderes således ikke at være en direkte negativ sundhedseffekt af ammoniak i udeluft. (Ministersvar på § 20 spørgsmål nr. 434, 15. april 2015)
- Dertil kommer, at vi af hensyn til bl.a. nabogener har regler der gør, at der under alle omstændigheder skal være en vis afstand fra husdyrbrug til nærmeste nabo ved etablering af nye staldanlæg.

Vedr. case hvor nabo hævder at lungesygdom skyldes landbrug

- Det forhold der reelt er årsag til luftvejslidelser – er det man kalder "PM_{2,5} støv" (2,5 = 2,5 µm) – som er meget små støvpartikler som kan trænge helt ind i de inderste dele af lungerne.
- Der findes både de direkte støvpartikler (sodpartikler fra brændeovne, støv fra bremseklodser mv.) samt at en mindre andel af ammoniakken i luften kobles til andre partikler i luften – som derefter benævnes sekundær støvforurening – og at det på det grundlag sidestilles med alm. partikelstøv.
- I Danmark vurderes landbruget at være årsag til 6 % af PM_{2,5} støvemissionen, mens husholdning (brændeovne) er årsag til ca. 64 % af emissionen.

Hollandsk kontra dansk husdyrproduktion:

- Den hollandske husdyrproduktion er cirka tre gange større end i Danmark.
- Både Holland og Danmark har et sohold med ca. 1. mio. søer, og begge lande eksporterer smågrise
- I den sydøstlige del af Holland er dyretætheden op til 4-6 gange større, end det vi ser i Danmark.
- En gennemsnitlig hollandsk griseproducent dyrker 12-13 ha
- En gennemsnitlig dansk griseproducent dyrker 198 ha
- I Danmark sikrer husdyrloven en balance mellem størrelsen af et staldanlæg og et landbrugsareal. Holland har ikke haft denne regel, og derfor er husdyrholdet i visse området meget koncentreret.
- Siden 2007 har Danmark haft skrappe krav til lugtregulering, der betyder, at jo større stald en landmand ønsker at bygge, så vil det kræve en større og større afstand mellem stald og nabobeboelse.

Kilde: Bent Ib Hansen

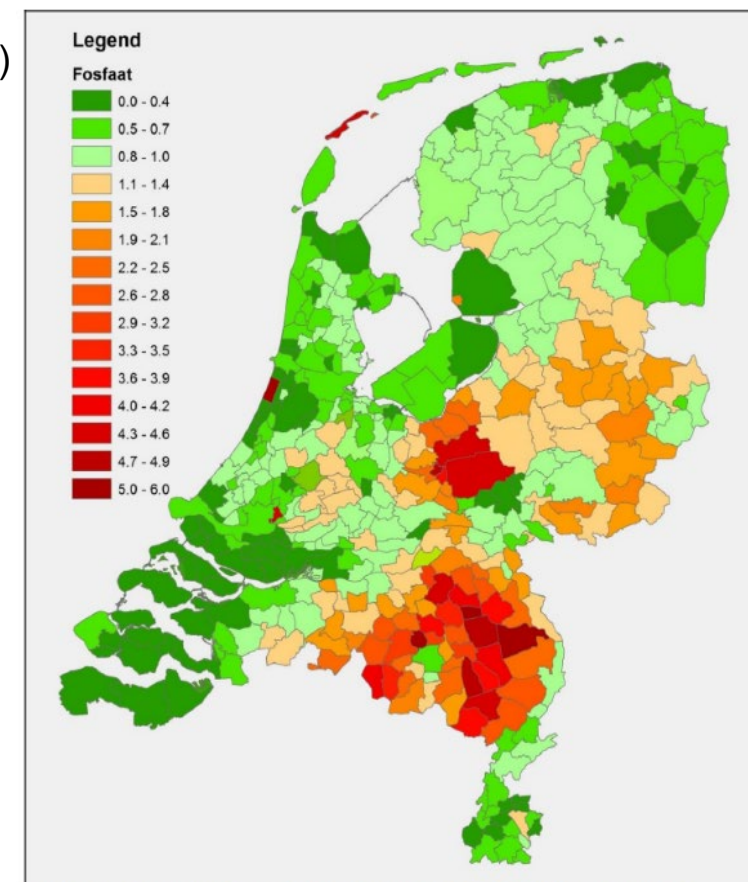

Figure 3.1 Phosphate production divide by the placing room for phosphate per municipality in 2012 (www.agrimatie.nl)

Ministerspørgsmål....

Miljøministerens besvarelse af spørgsmål nr. S 127 stillet den 11.oktober af Søren Egge Rasmussen (EL).

Spørgsmål nr. S 127

” Vil ministeren tage initiativ til at kortlægge omfanget af sundhedsrisici, der er forbundet med at være nabo til svinefabrikker ud fra danske produktionsforhold, og såfremt der påvises forhøjet sundhedsrisiko for naboer, vil ministeren da overveje, om man skal følge praksis i Holland og fra statens side finansielt støtter permanent lukning af svinefabrikker, der udgør sundhedsrisici for naboer?

(Spm. nr. S 127).”

Begrundelse

Ifølge en dokumentar fra Greenpeace har man i Holland påvist sammenhæng mellem store svinefabrikker og forhøjet sundhedsrisiko hos de omkringboende naboer og den hollandske regering har på den baggrund besluttet at lukke en række svinefabrikker permanent. [Der henvises endvidere til artiklen »Prisen for at være nabo til en svinefarm« af 7. oktober 2019 på Greenpeace.org og dokumentaren i tilknytning til artiklen.](#) Der henvises endvidere til artiklen [»Prisen for at være nabo til en svinefarm« af 7. oktober 2019 på Greenpeace.org og dokumentaren i tilknytning til artiklen.](#) Ifølge en dokumentar fra Greenpeace har man i Holland påvist sammenhæng mellem store svinefabrikker og forhøjet sundhedsrisiko hos de omkringboende naboer og den hollandske regering har på den baggrund besluttet at lukke en række svinefabrikker permanent.

Svar

Jeg er optaget af, at almindelige danskere har en sund og sikker hverdag, uanset om de bor i byen eller på landet. Derfor tager vi den hollandske rapport meget alvorligt. Der er behov for at få undersøgt, om rapporten giver anledning til, at vi i Danmark bør revurdere sundhedsrisikoen ved at bo tæt på husdyrbrug. Viser dette sig at være tilfældet, må vi se nærmere på, om der er behov for at justere reguleringen på området.

Miljø- og Fødevarerministeriet har derfor bedt sundhedsmyndighederne om at vurdere den hollandske undersøgelse.

Miljøministerens besvarelse af spørgsmål nr. S 126 stillet den 11.oktober 2019 af Søren Egge Rasmussen (EL).

Spørgsmål nr. S 126

” Vil ministeren tage initiativ til, at ændringen af husdyrloven, der blev vedtaget i 2017 i forlængelse af landbrugspakken, som reelt fratog kommunerne muligheden for at foretage en helhedsvurdering i konkrete sager, hvor landmænd ønsker en udvidelse af deres svinefabrik bliver rullet tilbage eller ændres, sådan som borgmester i Holbæk Kommune, Christina Krzyrosiak Hansen (S) anbefaler i en dokumentar fra Greenpeace, hvor hun også udtaler, at hun som borgmester med den nuværende lovgivning føler sig »magtesløs som borgmester«, da hun ikke kan stoppe udvidelser, der vil skade lokalsamfundet?

(Spm. nr. S 126)”

Svar

Det er bekymrende at høre, at der er kommuner, som mener, at de ikke har de nødvendige værktøjer til at sikre, at borgerne bliver beskyttet mod gener fra nærliggende husdyrbrug.

De nuværende regler sikrer, at der stilles de samme miljøkrav til husdyrbrugene, uanset hvor man bor i landet. Det gælder både beskyttelsen af naboer og følsom natur. Der står et bredt flertal i Folketinget bag reglerne om en ensartet regulering med centralt fastsatte beskyttelsesniveauer som udgangspunkt.

Jeg er imidlertid åben overfor at se på de gældende regler igen, hvis der fremkommer ny viden på området, som giver anledning til, at der bør ske en justering fx af beskyttelsesniveauer, afstandskrav, beregningsmetoder eller lignende.

Husdyrloven

- *§ 1. Loven skal medvirke til at værne om natur, miljø og landskab, så udviklingen af husdyrproduktionen og anvendelsen af gødning kan ske på et bæredygtigt grundlag i respekt for menneskers livsvilkår og for bevarelsen af dyre- og plantelivet.*
- *Stk. 2. Med denne lov tilsigtes særlig*
  - *1) at forebygge og begrænse forurening af luft, vand, jord og undergrund samt at begrænse lugt-, lys-, støv-, støj-, rystelses- og fluegener og uhygiejniske forhold som følge af husdyrhold og fra produktion, opbevaring og anvendelse af husdyrgødning m.v.,*

Ved miljøgodkendelse...

Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen

§ 34. Kommunalbestyrelsen skal ved afgørelsen om godkendelse og tilladelse efter §§ 16 a eller 16 b i husdyrbrugloven vurdere, om den ansøgte etablering, udvidelse eller ændring af husdyrbruget kan indebære væsentlig virkning på miljøet, herunder i forhold til omgivelsernes sårbarhed og kvalitet, i forhold til navnlig

[...]

4) lugt-, støj-, rystelses-, støv-, flue-, transport- og lysgener, uhygiejniske forhold, affaldsproduktion m.v.

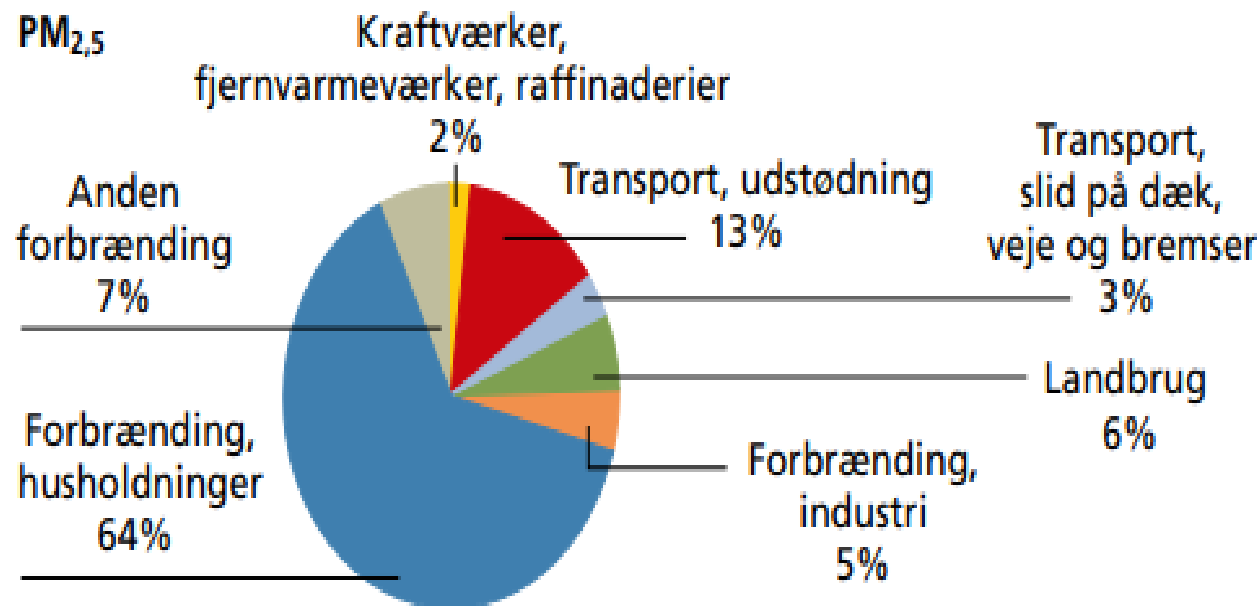
[...]

§ 36. Kommunalbestyrelsen skal på grundlag af vurderingen efter §§ 34 og 35 fastsætte de vilkår efter § 27, stk. 1, i husdyrbrugloven, der sikrer, at husdyrbruget med det ansøgte ikke vil have væsentlig virkning på miljøet.

Viden om...

- Danmark er omfattet af EU's luftkvalitetsdirektiv, der blandt indebærer et krav om monitorering af luftforureningen, der er vurderet at kunne have sundhedsmæssig relevans
- PM2.5 er årsag til flest helbredsfølgevirkninger af luftforureningen. PM2.5 er årsag til 93% af alle for tidlige dødsfald.
- Vi ved fra arbejdet med arbejdsmiljø i svinestalde at der kan forekomme fint organisk støv (OM) og ammoniak (som kan omdannes til ammonium). Forholdet mellem stofferne mængderne i staldluften, er ikke kendt. Lige som der heller ikke er kendte tal eller metoder til at estimere støvemmissionen fra staldanlægget.

Viden om...

- Skadevirkningen af ammoniak tæt ved udledningen er primært af naturmæssig karakter, dvs. at der sker en påvirkning af natur- og vandmiljø. Der er ingen sundhedsmæssige grænseværdier for koncentrationen af ammoniak i udeluft. Koncentrationen i udeluft er typisk 10.000 gange lavere end den grænseværdi, der gælder for arbejdsmiljø (dvs. indeluft). Der er således ingen direkte sundhedseffekt af ammoniak i udeluften.
- Ammoniaks sundhedseffekter som luftforurening opstår, når ammoniak reagerer med øvrige stoffer i luften og danner partikler. Denne såkaldt sekundære partikeldannelse sker både lokalt og regionalt og er endvidere grænseoverskridende. Ammoniaks sundhedsmæssige skadevirkning er således ikke specielt knyttet til nærhed af udledningen af de enkelte landbrug, men til de samlede udledninger i et større område.
- Det er den del af ammoniakken, der transporteres langt væk, der kan være særlig skadelig. Altså ikke den del med betydelig lokal afsætning vi normalt regner på ifht. naturen
- Cocktaileffekter, lokale koncentrationer, smitterisici osv..?

Så lidt som muligt, så meget som nødvendigt...

- Ved miljøgodkendelse af husdyrbrug stilles der i dag store krav til begrænsningen af lugtgener for naboer samt krav om anvendelse af forureningsbegrænsende teknologier i øvrigt.
- Kravene stiger (mere end proportionelt) med besætningsstørrelsen
- Disse krav vil i høj grad være styrende for afstand til naboer og evt. for krav til luftrensende teknologier

”Virkemidler”

- Læhegn
- Oversprøjtning/overbrusning
- Fodringsteknikker
- Management/rengøring
- Høje afkast
- Støvfiltre og rengøring
- Teknologier - med ”sideeffekt”

Arbejdsgruppe om vilkår

- Vilkårsforslag - Fast overdækning af gyllebeholder med telt
- Vejledende indretnings-, drifts- og egenkontrolvilkår
- I det følgende er der formuleret forslag til indretnings-, drifts- og egenkontrolvilkår, som kan være relevante, såfremt den ovenfor beskrevne teknologi anvendes i forbindelse med miljøgodkendelser af husdyrbrug. Formålet hermed er at henlede opmærksomheden på, hvordan den beskrevne miljøeffekt opnås i praksis ved fastsættelse af vilkår. I relation til fastsættelse af vilkår skal det understreges, at vilkår kun skal meddeles efter en konkret vurdering og skal være præcise og forudsigelige i deres indhold, så en manglende efterlevelse af vilkårene let kan påvises og håndhæves af tilsynsmyndigheden. De vejledende vilkår er udarbejdet af Miljøstyrelsen i samarbejde med en kommunal sparringsgruppe sammensat af et repræsentativt udsnit af landets kommuner – i såvel geografisk som størrelsesmæssig henseende - samt med de forfattere, som har udarbejdet den tekniske del af Teknologibladene.

Vilkår om skørt...

Indretning og drift

1. Gyllebeholder nr. _____ skal forsynes med fast overdækning i form af teltoverdækning med **indvendigt skørt.**
2. Åbning af teltdugen må kun ske i forbindelse med omrøring, tømning og udbringning af gylle.
3. Skader på teltoverdækningen skal repareres inden for en uge efter skadens opståen.
4. Såfremt en skade ikke kan repareres inden for en uge, skal der indgås aftale om reparation inden to hverdage efter skadens opståen. Tilsynsmyndigheden underrettes straks herom.

Fastlåste husdyrbrug

- Viden og formidling
- Muligheder for prøvelse?
- Dispensation
- Afskrivningsperiode
- Optimering
- ????